

Innledning

Avlsplanen gjelder for det organiserte avlsarbeidet på Charolais i Norge. Avlsplanen vedtas av årsmøtet i Norsk Charolais. TYR og avlsutvalget i Norsk Charolais har ansvaret for å følge opp den vedtatte avlsplanen.

Virkeområder

Det er tre hovedelementer i det organiserte avlsarbeidet:

- A) Det nasjonale avlsarbeidet:
 - 1) Uttak av okser til fenotypetest.
 - 2) Uttak av okser til semin.
 - 3) Uttak av eliteokser.
- B) Utvalg av gener for organisert import til Norge.
- C) Rådgivning og informasjonsarbeid overfor avlerne.

Mål

Formålet med avlsarbeidet er å styre avlen i den retning som gir storfekjøttprodusentene i Norge størst mulig økonomisk utbytte innenfor vanlig aksepterte etiske normer. Det skal drives et etisk forsvarlig avlsarbeid, noe som innebærer å unngå innavl og å ikke avle på egenskaper som går ut over dyreetikken. Det skal legges vekt på gode mordyr med god kalvingevne og tilstrekkelig mjølk til kalven. Det er på sikt ønskelig å øke andelen kollete dyr.

Seminokser med ønska egenskaper til markedet

Det skal tilbys okser som kan møte markedenes behov. Det er et mål å tilby hann dyr som gir en viss framgang på alle egenskaper. Utvalget av seminokser samlet sett skal til enhver tid dekke:

- Dyr som er funksjonelle under norske forhold.
 - Gode moregenskaper.
 - Okser som kan brukes på kviger i egen rase.
 - Bra kalvingsforløp i krysningsavl.
- God produksjon både i renraseavl og krysningsavl

A) Virkemidler i det nasjonale avlsarbeidet

1) Kriterier ved seleksjon til fenotypetest

De fleste egenskapene registrert i fenotypetest er knyttet til effektiv og høy kjøttproduksjon. Øvrige ønskede egenskaper, må vektlegges ved inntak til test. Det er ønskelig å ta inn okser som har jevnt over gode avlsverdier for både fødsel, produksjon og moregenskaper.

Krav til far

Far til aktuelle testkandidater bør ha sikre tall for fødsels-forløp og moregenskaper, enten gjennom høy sikkerhet på norske avlsverdier eller gjennom dokumentasjon fra oksens opprinnelsesland. Dette vil i praksis si norske eliteokser eller avkomsgranska importokser. Behovet for import må vurderes årlig opp mot aktuelle norske okser i kategori 1. Før hver insemineringssesong opplyses det om prioriterte oksefedre i oksekatalogen.

Prioriteringslisten er følgende:

- 1)
 - a) Norske eliteokser
 - b) Norske eliteokser som kun er aktuelle i spesielle kombinasjoner
 - c) Eldre norske eliteokser som ikke er tilstrekkelig testet
 - d) Norske eliteokser med gode egenskaper, kan testes inntil to omganger på Staur
- 2)
 - a) Nye importokser med høy sikkerhet på indekser/avlsverdier
 - b) Nye importokser med ulike forbehold:
 - spesielle kombinasjoner
 - lav sikkerhet på avlsverdier fra hjemlandet (tas forbehold om avkommenes fødselsforløp i Norge)
- 3)
 - a) Nye norske ungoxer, andre seminokser eller andre høyindeksokser
 - b) Andre avkom etter høyindekskyr
 - c) Privat import av sæd/embryo

Fedre kan likevel bli uaktuelle dersom avlsverdiene forandrer seg i uønsket retning til oksene skal tas ut til test. Følgende avlsverdier er *mindre ønskelig*:

- 110 eller høyere for "Vekstegenskaper, vekt ved 0 dagers alder".
- 85 eller lavere for fødselsindeks

Avlsverdi og sikkerhet på mor bør vurderes opp mot far til oksekalv.

Krav til mor

For å være aktuell som testoksemor må kua ha gode avls-verdier, ha normal helse og ikke være negativt avvikende på lynne, eksteriør eller størrelse. Mor til aktuelle testkandidater skal være av slektskapsmessig interesse.

Mødre til testkalver bør ha 100 eller høyere i totalindeks. Hvis totalindeks ikke forefinnes bør begge foreldre til mordyret ha en totalindeks over 100. Det er ønskelig at mor har 100 eller høyere i morindeks. Mødre med høy morindeks, bedekt med prioriterte fedre, er ønskelig. *Mor til testokse bør ha 85 eller høyere i fødselsindeks.*

Krav til oksekalv

Oksekalven skal ha interessant avstamning, ikke være negativt avvikende på lynne eller eksteriør. Kollete okser skal prioriteres under ellers like forhold. Det skal svært gode grunner til for å ta ut hornete sønner etter kollete fedre.

Det er et mål å teste ut halvsøskengrupper etter samme far for å finne de beste kombinasjonene og for å unngå at miljøforhold er avgjørende for at en okselinje blir med videre i avlen eller ikke.

Egenskap	Krav
Fødselsindeks	Bør være minimum 90*
Avlsverdi for forventet fødselsvekt hos avkom ("Vekstegenskaper, vekt ved 0 dagers alder")	Maksimum 107*
Vekt ved fødsel	Bør være maksimum 53 kilo
Avvenningsvekt (K200)	Bør være minimum 320kg

* Eventuell dokumentasjon på foreldrenes avlsverdier i hjemlandet som viser at oxen forventes å tilfredsstille minstekravet dersom sikkerheten på den norske avlsverdien er for lav.

Prioritering av okser inn til test

Det skal prioriteres okser som står seg godt til det overordnede avlsmålet for rasen. Oksene skal dekke de fleste behov for markedet, men de skal først og fremst bringe avlen fremover for Norsk Charolais. Rene produksjonsokser kan dekke markedet med Y-semin. Kalver som har prioritert far inn til test og som har delindeks for både fødsel, produksjon og moregenskaper som er 100 eller bedre, skal prioriteres.

En kalv inn til Staur bør ha 100 eller mer i totalindeks, forefinnes ikke totalindeks, bør kalvens foreldre ha totalindeks over 100*.

Av det samlede antall oksekalver som tas inn til fenotypetest bør minst 60% være kollet. Det er et mål på sikt å få alle testkandidater kollet.

* Det aksepteres dokumentasjon på foreldrenes avlsverdier i hjemlandet dersom dette viser at kalven forventes å tilfredsstille minste-kravet hvis sikkerheten på den norske avlsverdien er for lav.

Det henvises for øvrig til "Regelverk for fenotypetesting av kjøttfe" for øvrige kriterier ved inntak til test.

Egenskap	Beskrivelse	Vektlegging, i %
Tilvekst	Gjennomsnittlig daglig tilvekst i testperioden (g/dag)	25
Grovfôropptak	Gjennomsnittlig daglig grovfôropptak i testperioden (FEM/dag)	17,5
Fôrutnytting	Fôrfôrbruk per kilo tilvekst i testperioden, korrigert for ulikt vedlikeholdsbehov	27,5
Eksteriør	Samlepoenget "Helhet" fra lineær kåring	15
Ryggmuskeldybde	Størrelse på ryggmuskel	10
Marmorering	% intramuskulært fett i ryggmuskelen	5
Fettdybde	Tykkelse på fettrand	0

2) Kriterier ved seleksjon til semin

Rangering

Rangtallet brukes som utgangspunkt for utvelgelsen av seminokser etter endt test. Vektleggingen i Rangtallet gjenspeiler rasens avls mål, og vises i egen tabell.

Prioritering av okser for seminokser

Det skal prioriteres gode allround okser, som har positive indekser både for fødsel, produksjon og moregenskaper. Under ellers like forhold skal okser som er gode på grovfôropptak og fôrutnytting prioriteres.

Samlet sett skal uttaket dekke følgende:

En uttatt seminokse skal ha minimum 105 i fødselsindeks.

En uttatt seminokse skal ha minimum 105 i produksjonsindeks

En uttatt seminokse skal ha minimum 105 i morindeks.

Øvrige krav til seminokser og auksjons-godkjente okser

- Okser med negativt avvikende lynne skal ikke auksjongsodkjennes.
- Seminokser må oppnå minst helhetskarakter 7 på lineær kåring.
- Okser med skruklauber og/eller bratte klauvvegger skal verken tas ut til semin eller auksjongsodkjennes.
- Slektskap, eksteriørmessige svakheter (særlig bein og klauver) eller uønsket utvikling i oksens avlsverdier kan gi omrangering i forhold til Rangtall. I "eksteriørmessige svakheter" ligger blant annet at en bør unngå å avle videre på dyr med løse bøger, forhudsframfall og såkalt fransk beinstilling. Det skal være andre tungtveiende årsaker dersom slike okser skal tas ut til semin.

3) Kriterier ved utvelgelse av avkomsgranska okser

- Eliteokser må ha minst 100 i totalindeks, og det er ønskelig at alle delindeksers også er minst 100, men ikke noe krav.
- *Raselaget bør til enhver tid ha en granska okse å tilby markedet som har over 100 i fødselsindeks.*
- Raselaget bør til enhver tid ha en *granska* okse å tilby markedet som har over 110 i produksjonsindeks.
- Raselaget bør til enhver tid ha en *granska* okse å tilby markedet som har over 110 i morindeks.
- Avkomsgranska okser som har tilnærmet dette for alle egenskaper er den ultimate eliteokse!

B) Import av gener

Kriterier ved import av gener:

- Import i raselagsregi skal harmonere med norske produksjonsforutsetninger og avlsmål.
- Skal ha høy sikkerhet på egenskapene.
- Skal være lite beslektet med den norske Charolais-populasjonen.

- Skal dokumenteres fri for disruptive varianter av myostatin-genet og ataksi.
- Skal ha gitt lite kalvingsvansker som far til kalven i hjemlandet
- Skal ved import i raselagsregi oppfylle norske krav til stambokførbarhet. Dette bør også gjelde ved import i privat regi.
- Skal være i henhold til rasestandarden.

Det skal være tungtveiende og godt begrunnede årsaker til at disse punktene skal fravikes. Det er særlig hensyn til å få inn lite beslektet avlsmateriale, kollete dyr eller at en hornet okse har særdeles gode enkeltegenskaper som kan være årsaken til at enkelte av kravene over kan fravikes.

C) Rådgivning og informasjon

Avlsutvalget skal så langt det er mulig informere om sitt arbeid i lagets blad og på lagets hjemmeside. Avlsutvalget bør kunne svare på henvendelse fra avlere og de bør stille opp på arrangementer av ulik art med informasjon om avlen som drives på rasen og andre aktuelle opplysninger når det er mulig.

Generelle bestemmelser

For en avlsmessig framgang for den norske populasjonen oppfordrer Norsk Charolais den enkelte avler å følge de samme prinsipper ved avl på buskapsnivå som avlsarbeidet i det organiserte avlsarbeidet. Dette innebærer blant annet at det ikke skal avles videre på, eller omsettes dyr som:

- har negativt avvikende lynne.
- har negativt avvikende eksteriør. Særlig de som av åpenbart arvelige årsaker har bein-/klauvlidelser (spesielt fransk beinstilling, skruklauber, eller bratte ytterklauber).
- har dårlig fruktbarhet.
- gir avkom med mye fødselsvansker eller dårlig kalvingsevne.

Rasestandard for Charolais

Optimum i lineær kåring beskriver Charolais' rasestandard.

Farge

Fargen er ensartet hvit, eller kremfarget, uten flekker. Mulen er ensfarget lys rød uten flekker.

Lynne

Dyrene skal ha et medgjørlig og lett håndterbart gemytt.

Stambokføring

Stambokføring av dyr skjer i henhold til TYRs bestemmelser.

Mål for Charolais

- Innkalvingsalder: 24 måneder
- Kalvingsintervall: 12 måneder
- Fødselsvekt: Kvige: 44kg. Okse: 46 kg.
- Vekt 200 dager: Kvige 270—300 kg.
Okse 300—330 kg.
- Vekt 365 dager: Kvige 440—470 kg.
Okse 560—590 kg.
- Klassifisering ung okse: U 2+
- Vekt på ku: 750—850 kg.

Lineær kåring

Optimum ved lineær kåring *okser*:

Gruppe	Egenskap	Optimum	Vekting	Vekting
Kropp	Overlinje	5	15	19
	Størrelse	7	15	
	Krysshelning	6	15	
	Krysslengde	9	15	
	Kryssbredde	8	20	
	Knokkelbygning	5	15	
	Ant. avvikskoder	0	5	
Muskel	Bredde av bog	6	12,5	48
	Brystdybde	6	12,5	
	Kam	8	12,5	
	Lend	8	12,5	
	Lårbredde	8	12,5	
	Innerlår	8	12,5	
	Lårdybde	9	12,5	
	Lårfylde	8	12,5	
Bein	Hasevinkel	5	15	23
	Kodevinkel	5	15	
	Hasestilling	7	13	
	Forstilling	8	13	
	Klauvsymmetri	5	13	
	Klauvvegg	6	13	
	Klauvform	5	13	
	Ant. avvikskoder	0	5	
Helhet	Helhet	9	100	10

Optimum ved lineær kåring *kviger*:

Gruppe	Egenskap	Optimum	Vekting	Vekting
Kropp	Overlinje	5	15	29
	Størrelse	7	15	
	Krysshelning	6	15	
	Krysslengde	9	15	
	Kryssbredde	8	20	
	Knokkelbygning	4	15	
	Ant. avvikskoder	0	5	
Muskel	Bredde av bog	5	12,5	28
	Brystdybde	5	12,5	
	Kam	7	12,5	
	Lend	7	12,5	
	Lårbredde	7	12,5	
	Innerlår	7	12,5	
	Lårdybde	8	12,5	
	Lårfylde	7	12,5	
Bein	Hasevinkel	5	15	33
	Kodevinkel	5	15	
	Hasestilling	7	13	
	Forstilling	8	13	
	Klauvsymmetri	5	13	
	Klauvvegg	6	13	
	Klauvform	5	13	
	Ant. avvikskoder	0	5	
Helhet	Helhet	9	100	10